

Projektas APRICOT:

Mokomės būti ir (su)gyventi besikeičiančiame
laike: dėmesingos tėvystės ugdymo programa

Medijų raštingumo programa ir medžiaga suaugusiųjų švietėjams

5 skyrius. 4 tema: Klaidinanti informacija ir
dezinformacija

Europos Komisijos parama šio leidinio rengimui nereikia pritarimo jo turiniui, kuriame pateikiama autorių nuomonė, todėl Europos Komisija negali būti laikoma atsakinga už informaciją panaudotą šiame leidinyje.

Šį intelektualinį produktą sumanė ir parengė strateginių partnerysčių projekto APRICOT komanda.

Projekto koordinatorius – VšĮ *Šiuolaikinių didaktikų centras* (Lietuva)

Projekto partneriai:

Apricot Training Management Ltd. (Jungtinė Karalystė)

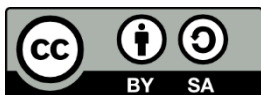
ItF Institut Kassel e.V. – Frauencomputerschule (Vokietija)

Planeta Ciencias (Ispanija)

Redakcijos koordinatorė: Daiva Penkauskienė

Rengėjai: Hilary Hale, Beate Hedrich, Betül Sahin, Alejandra Goded, Anca Dudau, Daiva Penkauskienė

Redakcinė kolegija: Sophy Hale, Seda Gürcan, Konrad Schmidt, Cihan Sahin, Josafat Gonzalez Rodriguez, Roc Marti Valls, Virgita Valiūnaitė

Šis darbas yra licencijuotas Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 tarptautine licencija. Norėdami peržiūrėti šios licencijos sąlygas, apsilankykite

<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/> arba siųskite laišką Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, JAV.

Metai, mėnuo: 2021 lapkritis

Turinys

5 skyrius. 4 tema: Klaidinanti informacija ir dezinformacija.....	3
5.1 Apie temą.....	3
5.2 Įvadas į temą: „Melagienos“ – kodėl mums tai turėtų rūpėti?	6
5.3 1 potėmė: „Melagienos“, klaidinanti informacija ir dezinformacija.....	10
5.4 2 potėmė: „Melagienos“ – kaip jas pastebėti!	12
5.5 3 potėmė: Faktų tikrinimas ir veiksmai prieš dezinformaciją.....	15
5.6 @ Klaidinanti informacija ir dezinformacija.....	17

5 skyrius. 4 tema: Klaidinanti informacija ir dezinformacija

5.1 Apie temą

Šios temos tikslas – suteikti suaugusiųjų švietėjams daugiau supratimo apie klaidinančią informaciją ir dezinformaciją (kas tai yra, kodėl ir kaip ji kuriama) ir pasiūlyti įvairius metodus, galinčius pagilinti kritinio mąstymo galimybes, kaip priemonę kovai su melagienomis (*fake news*).

Temoje nagrinėjama ir aptariama klaidinančios informacijos ir dezinformacijos internete bei socialinėje žiniasklaidoje prigimtis, apibrėžiant ir suskirstant ją į tipus, ir fokusuojantis į svarbiausius skaitmeninius įgūdžius, reikalingus dezinformacijai pastebėti ir įveikti. Siekiama suaugusiųjų švietėjams suteikti žinių, supratimo ir praktiškai pritaikomų įrankių, kuriuos jie galėtų naudoti, mokydami tėvus / senelius / globėjus.

Suaugusiųjų švietėjai:

- atpažins įvairių rūšių klaidinančią informaciją ir dezinformaciją skaitmeninėse medijose;
- atpažins ir atskirs joje glūdinčius ketinimus;
- planuos ir įgyvendins praktines, į besimokančiuosius orientuotas užduotis, siekiant didinti tėvų ir senelių kritinį raštingumą naudojant skaitmenines medijas;
- sudarys palankias sąlygas diskusijoms su tėvais ir seneliais, siekiant atskleisti bendradarbiavimo su vaikais svarbą skaitmeninio kritinio raštingumo srityje;
- praktiškai taikys metodines mokymo(si) priemones;
- padės suaugusiems besimokantiems apmąstyti išmoktas sąvokas ir mokymo(si) procesą.

Kaip tai vyksta

Šiame mokymo procese suaugusiųjų švietėjai skatinami panaudoti ir savo patirtį. Pateikta mokymų eiga, veiklos, medžiaga yra tik pavyzdys, kurį galima pritaikyti nacionaliniam, kultūriniam mokymo(si) kontekstui. Dalyviai raginami papildyti pateiktas veiklas, pavyzdžius ir šaltinius savais, atspindinčiais atitinkamas patirtis bei situaciją konkrečiose šalyse.

Siekiama suteikti suaugusiųjų švietėjams spektrą naudingų įgūdžių ir į veiksmus orientuotų metodų, kaip įtraukti tėvus ir senelius į vaikų kritinio raštingumo ugdymą, kad jie galėtų atpažinti netikras naujienas, klaidinančią informaciją ir dezinformaciją.

Mokymas(is) grindžiamas **kritiniu tyrinėjimu** ir **ŽPR** schema.

Į temos mokymo(si) planą įeina savarankiškas mokymasis su integruotomis mokymosi užduotimis, veiklomis, įsivertinimo galimybėmis ir projektinio mokymosi metodu.

6 lentelė. Temos klaidinanti informacija ir dezinformacija skaitmeninėse technologijose apžvalga

Mokymo(si) tikslai Temos tikslas yra...:	Orientacinis turinys Temą sudaro šios potemės:	Veiklos / metodai	Trukmė	Mokymo(si) rezultatai Po temos mokymų bus / dalyviai galės:
1. Suteikti suaugusiųjų švietėjams supratimą, apie dabartinį kontekstą, ir problemas, susijusias su klaidinančios informacijos ir dezinformacijos rūšimis internete bei socialinėje žiniasklaidoje.	<p>Įvadas į temą: „Melagienos: kodėl mums tai turėtų rūpėti?“</p> <p>Netikrų naujienų fenomenas</p> <p>Poveikis visuomenei / pilietiškumui</p> <p>Bendrų mokytojų ir tėvų pastangų svarba, siekiant apsaugoti vaikus nuo klaidinančios informacijos ir dezinformacijos, pasitelkiant kritinį skaitmeninį raštingumą</p>	<p>Įvadinis pristatymas</p> <p>Grupės diskusija</p>	0.5 val.	Padidėjęs informuotumas apie netikras naujienas ir jų poveikį piliečiams
2. Įgalinti suaugusiųjų švietėjus perteikti tėvams ir seneliams mokymų metu įgytas žinias apie klaidinančią informaciją ir dezinformaciją	<p>1 potėmė: „Melagienos, klaidinanti informacija ir dezinformacija – tipai ir taktika“:</p> <p>Apibrėžimai</p> <p>10 skirtingų tipų</p> <p>Kaip tai kuriama ir skleidžiama</p> <p>Manipuliaciniai ketinimai</p> <p>Pavyzdžiai</p>	<p>Pristatymas</p> <p>Grupės veikla, pateikiant įvairių tipų klaidinančios informacijos ir dezinformacijos pavyzdžių.</p> <p>Grupės ir individualūs interneto tyrinėjimai</p> <p>Naujienų žaidimas – „Faktas ar fikcija?“</p>	2.5 val.	<p>Nurodyti ir paaiškinti klaidinančios informacijos bei dezinformacijos apibrėžimus ir rūšis</p> <p>Atpažinti galimai klaidinančios informacijos bei dezinformacijos pavyzdžius</p> <p>Suprasti dezinformacijos kūrimo ketinimus</p> <p>Suprasti, kaip kuriama ir skleidžiama dezinformacija</p>

Mokymo(si) tikslai <i>Temos tikslas yra...:</i>	Orientacinis turinys <i>Temą sudaro šios potemės:</i>	Veiklos / metodai	Trukmė	Mokymo(si) rezultatai <i>Po temos mokymų bus / dalyviai galės:</i>
	<p>2 potemė:</p> <p>„Melagienos“- kaip jas pastebėti!</p> <p>Įvadas į kritinį mąstymą klaidinančios informacijos ir dezinformacijos kontekste: kritinis skaitmeninis raštingumas</p> <p>Kritinio mąstymo įgūdžių įtraukimo į skaitmeninį raštingumą, siekiant kovoti su dezinformacija, svarba.</p> <p>Kaip dezinformacija gali paveikti kiekvieną grandies dalį: kūrėją, pranešimą ir skleidėją</p> <p>3 kritinio skaitmeninio raštingumo taikymo etapai dezinformacijos kontekste:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analizė 2. Dekodavimas 3. Veiksmai <p>Turinio analizė</p>	<p>Faktų tikrinimo žaidimas – įvadinė veikla, skirta suvokti, kaip dezinformacija veikia mus visus.</p> <p>Kritinio skaitmeninio raštingumo, kaip svarbios kompetencijos kovojant su dezinformacija, paaiškinimas.</p> <p>Įvadas į „Šviesoforo“ metodą</p> <p>Faktų radimo modelis (UNESCO) ir veikla</p> <p>Įvadas į CRAPP metodą ir veikla „Minčių žemėlapis“</p>	2 val.	<p>Naudoti kritinius skaitmeninio raštingumo įgūdžius žiniasklaidai ir informacijai.</p> <p>Supažindinti tėvus ir senelius su skaitmenine aplinka (pagrindiniais veikėjais, ištekliais, vartotojais ir kt.)</p> <p>Analizuoti naujienas ir socialinės žiniasklaidos įrašus, naudodami CRAAP metodą ir kitas priemones.</p> <p>Pateikti argumentus, kodėl nereikia pasitikėti visa informacija skaitmeninėje žiniasklaidoje</p>

Mokymo(si) tikslai Temos tikslas yra...:	Orientacinis turinys Temą sudaro šios potemės:	Veiklos / metodai	Trukmė	Mokymo(si) rezultatai Po temos mokymų bus / dalyviai galės:
	3 potemė: Faktų tikrinimo ir pranešimo apie netikras naujienas įrankių naudojimas „Netikrų naujienų detektyvas“ Dezinformacijos internete aptikimo ir pranešimo apie ją įrankiai Skaitmeniniai „pėdsakai“	Įvadinis seminaras Grupės veikla Įrankių išbandymas Savęs vertinimas supratimui patikrinti	1 val.	Naudoti praktinius įrankius dezinformacijai internete aptikti ir apie ją pranešti

5.2 Įvadas į temą: „Melagienos“ – kodėl mums tai turėtų rūpėti?

Internetas padarė didžiulį poveikį mūsų bendravimo įpročiams, naujienų pasiekiamumui, naudojimuisi pramogomis.

Internetinių paslaugų naujovės davė daug naudos asmenims ir visuomenei. Tačiau vis intensyviau vyksta diskusijos, kaip spręsti įvairias problemas, su kuriomis internete susiduria tiek vaikai, tiek suaugusieji. Šios problemos apima:

- kenksmingo turinio bei elgesio prieigą ir poveikį;
- privatumą ir asmens duomenų panaudojimą;
- kibernetinių nusikaltimų augimą;
- susirūpinimą dėl internetinių verslų konkurencijos būdų ir poveikio naujovėms, investicijoms bei vartotojų pasirinkimui.

Ypatingas dėmesys skiriamas problemoms, susijusioms su žalingu turiniu ir elgesiu, įskaitant neteisėtą ir amžiu netinkamą turinį, klaidinančią politinę reklamą, netikras naujienas ir patyčias.

Melagienos ir dezinformacija yra rimta problema. 2018 m. Europos Komisijos atliktas tyrimas nustatė, kad pusė vaikų ir jaunuolių nerimauja, kad negalės atskirti, ar naujiena yra tiesa, o tai

vėliau sumažino jų pasitikėjimą naujienomis ¹. Ši problema taip pat gali padidinti vaikų nerimą ir baimes bei iškreipti jų pasaulėžiūrą. Be to, tai ne tik vaikų ir jaunimo individualaus lygio klausimas, tai turi poveikį visai visuomenei. Todėl mums tenka bendra atsakomybė padėti vaikams ir jaunimui lavinti įgūdžius, kurie reikalingi jų kritiniam raštingumui ir gebėjimui atpažinti netikras naujienas.

Nors mokyklos yra pasirengusios padėti vaikams ugdyti kritinį raštingumą, jos negali to padaryti vienos. Šeimos, viešosios bibliotekos, komercinės, nekomercinės ir žiniasklaidos organizacijos, taip pat patys vaikai ir jaunimas turi dirbti drauge. Nors šie procesai vyksta tiek mokyklose, tiek platesnėje bendruomenėje, tačiau be to, reikia kokybiško profesionalaus požiūrio, kuriuo pasižymi šios srities ekspertai. Jie galėtų padėti mokykloms ir šeimoms formuoti kritinį vaikų raštingumą.

Medijų raštingumas yra bendras terminas, taikomas tiek tradicinei, tiek skaitmeninei žiniasklaidai, o skaitmeninis raštingumas siejamas konkrečiai su skaitmenine žiniasklaida. Tai praktiniai įgūdžiai pasiekti informaciją, naršyti ir naudotis internetu.

Kritinio skaitmeninio raštingumo tikslas – įgalinti mus kritiškai „vartoti“ interneto turinį, nes tai būtina sąlyga, atpažįstant šališkumą, išankstinio nusistatymo, klaidinančio pateikimo ir, tiesą sakant, patikimumo problemas. Tačiau kritinis skaitmeninis raštingumas taip pat turėtų ugdyti supratimą, kokią vietą visuomenėje užima skaitmeninės žiniasklaidos technologijos.

Tikslai:

- Skatinti dalyvius kritiškai mąstyti apie socialinę žiniasklaidą.
- Padėti dalyviams kritiškai mąstyti apie „informacijos sutrikimo / informacinės netvarkos“ poveikį visuomenei.

I dalis. Veiklos pavyzdžio pristatymas

Įvadas

Pristatydami šią temą, pirmiausia paprašome dalyvių atlikti greitą testą – „Tikra ar ne“: <https://www.theguardian.com/newswise/2021/feb/04/fake-or-real-headlines-quiz-newswise-2021>

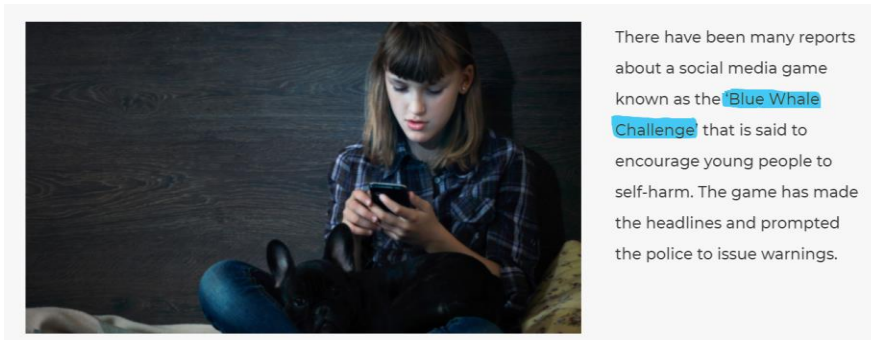
Grupės veikla. Atvira diskusija remiantis šiais klausimais

A. Ką turime galvoje sakydami melagienos?

- Apibrėžkite, kas tai yra, jūsų manymu, ir
- Pateikite pavyzdį ar iliustraciją to, ką apibrėžėte

B. Diskusija su pateikiamais pavyzdžiais apie poveikį tėvams ir vaikams.

¹ Fake News and Disinformation online: Flash Eurobarometer 464 (April 2018): <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/node/90115>

Poveikis tėvams: Mėlynojo banginio iššūkis ²

There have been many reports about a social media game known as the "Blue Whale Challenge" that is said to encourage young people to self-harm. The game has made the headlines and prompted the police to issue warnings.

Poveikis vaikams 1: Atvejo analizė

Melagienos ir dezinformacija gali apgauti bet kurį, tačiau jauni žmonės ypatingai pažeidžiami neteisingo turinio.

Aptarkite su savo vaiku, kas tikra, o kas – ne

Mama Ann Hickman prisipažįsta, kad net ją kartais „prigauna“ melagienos. „Ypač sunku, jei tai yra karšta naujiena, ir aš pati dar nežinau, kas ir kaip“, – sako Ann. „Tada vaikams pasakojame apie tai, kaip žmonės skelbia tai, kas gali atrodyti kaip naujienos, tik tam, kad paskatintų jus apsilankyti tam tikroje svetainėje“.

Vaikams augant, informacijos, kurią jie randa internete, daugėja, ir Ann sako, kad jos 11-metis didžiąją dalį informacijos dabar gauna savo telefonu ir iš socialinės žiniasklaidos. Dėka šeimos pokalbių ir mokyklos pastangų, Ann sūnus moka pakankamai saugiai elgtis internete ir nenaudoja savo tikrojo vardo, kad išvengtų tokių problemų kaip elektroninės patyčios.

Netikrų naujienų poveikis

Pirmoji didelė melagingų naujienų patirtis buvo tada, kai 11-metis Ann'os sūnus užkliuvo už naujienos apie pasaulio pabaigą, kurioje buvo cituojami įvairūs tekstai ir pateikiami „įrodymai“, kad pasaulis baigsis 2018 m. „Jis buvo tikrai labai išsigandęs ir nusiminęs, nes naujiena buvo pateikta gana įtikinimai“, – sako Ann. „Mes kalbėjome apie tai, kaip istoriją galima paremti nuotraukomis ar citatomis, tačiau tai nereiškia, kad jos tikros. Mes susidorojome su tuo ieškodami faktų“.

Padėkime vaikams ugdyti kritinį ir skaitmeninį raštingumą

Ann'os patarimas kitiems tėvams – padėti vaikams ugdyti kritinio mąstymo įgūdžius, būtinus norint pastebėti netikrą turinį internete. Tai gali reikšti netikro turinio pavyzdžių duomenų bazės sukūrimą, kad vėliau vaikai gebėtų atpažinti panašias idėjas / naujienas.

Poveikis vaikams 2: Komercializavimas

Jauni žmonės gali nežinoti apie paslėptas išlaidas ir reklamą programose, žaidimuose ir svetainėse. Jaunimo privatumą internete gali veikti reklamos ir rinkodaros schemos, o tai gali reikšti neplanuotą / netyčinį pinigų išleidimą, pavyzdžiui naudojantis tam tikromis programėlėmis. Vaikai

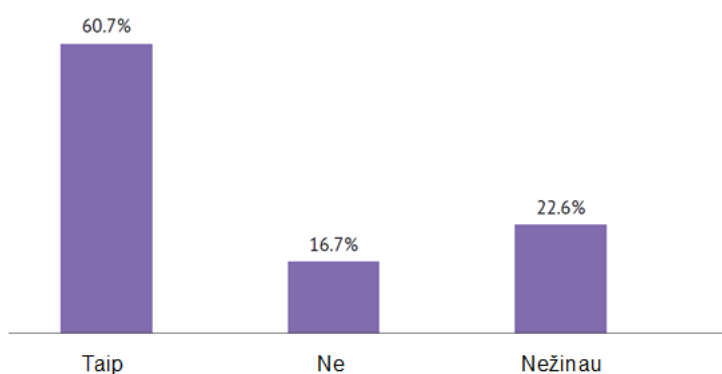
² <https://www.saferinternet.org.uk/blog/advice-those-concerned-about-blue-whale-story>

turėtų būti skatinami saugoti savo asmeninę informaciją, išmokti blokuoti iššokančiuosius langus ir elektroninius šlamšto laiškus, išjungti, kur tik įmanoma, pirkimą programėlėse ir naudoti šeimos elektroninį pašto adresą pildant internetines formas.

Grupės veikla: refleksija ir diskusijos

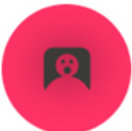
- Ar manote, kad kada nors apsigavote patikėję netikromis naujienomis apie COVID-19?
- Refleksija, remiantis asmenine patirtimi: Jei gali būti apgautas... ką tai tau sako?
- Ar nerimaujate dėl netikrų naujienų poveikio jūsų mokinių gerovei?

Mokytojų tyrimas: ar nerimaujate dėl netikrų naujienų poveikio jūsų mokinių gerovei?

3

JK Nacionalinio raštingumo fondo tyrimas:

Daugiau nei trečdalis tėvų (34%) teigė, kad jie nerimauja, jog netikros naujienos ir dezinformacija verčia susirūpinti ar nerimauti.

II dalis. Proceso analizė

- Tema pristatoma, naudojant patirtinio mokymosi metodą, kuomet dalyviai skatinami remtis asmenine patirtimi ir refleksija, identifikuoti jiems kylančius asmeninius iššūkius ir rinkti jiems aktualią informaciją.
- Analizuojamos konkrečios situacijos. Pavyzdžiui, koronaviruso pandemija, prisimenant tikrus klaidinančios informacijos ir dezinformacijos atvejus.
 - Dalyviai raginami apmąstyti savo patirtį, atpažįstant klaidinančią ar tikrovės neatitinkančią informaciją, ir aptarti, kaip jie suprato, kad tai netiesa.

³ National Literacy Trust: Fake News and Critical Literacy Report 2018

- ii. Apsvarstomos pasekmės visuomenei ir asmenims, analizuojant netikrų naujienų pavyzdžius, plintančius koronaviruso pandemijos metu.
 - iii. Apsvarstoma neigiama dezinformacijos įtaka visuomenei.
3. Problemos analizė ir jos aktualumas suaugusiųjų švietėjų / mokytojų požiūriu. Pasiūlymai dėl jų vaidmens didinant tėvų ir senelių supratimą apie problemas.

III dalis. Įgyvendinimo planavimas

1. Diskusija, kodėl svarbu suprasti, kad dezinformacija skaitmeninėje žiniasklaidoje yra žmonių, visuomenės ir pilietiškumo problema.
2. Vaikai ir jaunimas mokosi socializuodamiesi, o šeima įvardijama kaip pagrindinis socializacijos veiksnys augant ir bręstant. Todėl negalima neįvertinti tėvų ir globėjų vaidmens, padedant vaikams ugdyti kritinius skaitmeninio raštingumo įgūdžius, apsaugančius nuo klaidinančios informacijos ir dezinformacijos. Peržiūrėkite tyrimo įrodymus ⁴.
3. Sutarimas dėl būtinybės didinti informuotumą šiuo klausimu ir galimų taktikų šiam tikslui pasiekti.

5.3 1 potėmė: „Melagienos“, klaidinanti informacija ir dezinformacija

Tipai ir taktika

Terminas „melagienos“ (*fake news*) yra plačiai naudojamas. „Google“ tendencijų žemėlapis rodo, kad žmonės pradėjo aktyviai ieškoti šio termino 2016 m., o paieškų pikas buvo 2020 m. gegužę ⁵. Nagrinėdami šią potėmę dalyviai sužinos: a) kodėl šis terminas nėra tinkamas paaiškinti „informacinės taršos“ spektrą, b) kodėl šis terminas tapo toks problemiškas, kad turėtume jo nevertoti ir c) kokius terminus turėtume vartoti ir ką jie reiškia.

Deja, „melagienos“ dažnai politizuojama sąvoka ir naudojama kaip ginklas prieš naujienų industriją, siekiant pakenkti pranešimams, kurie valdantiems žmonėms nepatinka. Vietoj jos rekomenduojama naudoti terminus „Klaidinanti informacija“ (*Misinformation*) ir „Dezinformacija“ (*Disinformation*). Šioje potėmėje nagrinėjami įvairūs egzistuojantys „melagienu“ tipai ir jų vieta „informacinių sutrikimų / informacinės netvarkos“ (*information disorder*) spektre.

Čia nagrinėjama 10 pagrindinių klaidinančios informacijos ir dezinformacijos kategorijų – nuo satyros ir parodijos iki manipuliuojančio ir suklastoto turinio. Nagrinėdami jas, galime pamatyti, kad ši problema yra daug sudėtingesnė, nei jos apibūdinamos „melagienomis“.

Jei norime ieškoti sprendimų, kaip dorotis su įvairių tipų informacija, pasiekiančia mus socialinės žiniasklaidos srautais ir klaidinančia tiek vaikus, tiek suaugusiuosius, turime įsigilinti į problemos pobūdį. Taip pat turime galvoti apie žmones, kurie kuria tokio tipo turinį, ir kas juos skatina tai daryti. Kokio tipo turinį jie kuria ir kaip auditorija juos priima; kas skatina žmones dalintis tokia informacija?

⁴ National Literacy Trust: Fake News and Critical Literacy Report 2018

⁵ <https://trends.google.com/trends/explore?date=today%205-y&q=fake%20news>

Šios potemės pabaigoje, suaugusiųjų švietėjai turėtų jaustis galintys tinkamai naudoti terminologiją ir apibrėžimus, diskutuoti apie problemas, susijusias su „informaciniu sutrikimu“, ir suprasti tėvų / senelių vaidmenį padedant vaikams ugdytis kritinio raštingumo įgūdžius.

Šios potemės tikslas yra padėti dalyviams:

- tapti įžvalgesniems internete rastos informacijos vartotojams, suvokiantiems platų klaidinančios informacijos ir dezinformacijos spektrą.
- kritiškai mąstyti apie žmones, kurie kuria tokio tipo informaciją, apie informacijos formatus, informacijos sklaidą ir kaip ji informacija gali būti interpretuojama.
- suprasti sudėtingumą to, ką esame linkę vadinti „melagienomis“ (klaidinanti informacija ir dezinformacija), ypač būtinybę atskirti tokio tipo informaciją, jos formatus ir tai, kaip ji sklinda.
- gebėti vertinti sunkumus, su kuriais susiduriame sprendami klaidinančios informacijos ir dezinformacijos keliamus iššūkius.
- akcentuoti klaidinančios informacijos ir dezinformacijos poveikio asmenims, demokratijai ir atvirai visuomenei problemą.

I dalis. Veiklos pavyzdžio pristatymas

1. Įvadinis pristatymas ir diskusija (žr. 2 priedo 1 punktą ir 1 pristatymą „Klaidinanti informacija ir dezinformacija“), siekiant išnagrinėti skirtingus terminus – „melagienos“ (*fake news*), dezinformacija (*Disinformation*), klaidinanti informacija (*Misinformation*) ir kenkėjiška informacija (*Malinformation*), ir skirtumus tarp jų.

Tada išsamiau išnagrinėjama klaidinanti informacija, dezinformacija ir kenkėjiška informacija, 10 pagrindinių informacijos pateikimo būdų ir tipų.

Grupės darbas 1: pristatymo skaidrėse dalyviams pateikiama 15-a klaidinančios informacijos ir dezinformacijos pavyzdžių. Dalyvių prašoma nuspręsti, kuriam iš 10-ies tipų priklauso kiekvienas pavyzdys, apmąstyti galimą poveikį ir galimos žalos vaikams laipsnį.

2. Dalyviai žiūri vaizdo pristatymą (pateiktas 1 pristatymo „Klaidinanti informacija ir dezinformacija“ skaidrėse), kuriame demonstruojamas „gilios“ klastotės (*Deepfake*) metodų naudojimas. Po to, diskutuojama apie „gilios“ klastotės naudojimą, pasekmes ir pavojus.

3. Klaidinančios informacijos ir dezinformacijos kūrimo ketinimai bei motyvai pristatomi grupės užsiėmime, kurio tikslas – paskatinti dalyvius susimąstyti, kodėl, kokių tikslu tai kuriama.

Grupės darbas 2: Užduotis: Pateikite klaidinančios informacijos ir dezinformacijos kūrimo ketinimų bei motyvų pavyzdžių. Grupės diskusija, po kurios pateikiama trumpa teorija (žr. 2 priedo 3 punktą ir 1 pristatymą „Klaidinanti informacija ir dezinformacija“, skaidrė 11) ir paaiškinimai, užpildantys spragas. Toliau, diskusija, kodėl mums tai turėtų rūpėti! Kokios to pasekmės tėvams ir vaikams?

4. Trumpas pristatymas (žr. 2 priedo 4 punktą 1 pristatymą „Klaidinanti informacija ir dezinformacija“, skaidrė 19) apie tai, kaip dezinformacija generuojama ir skleidžiama internete, įskaitant paaiškinimus apie trolis (*trolls*), botus (*bots*) ir kt.

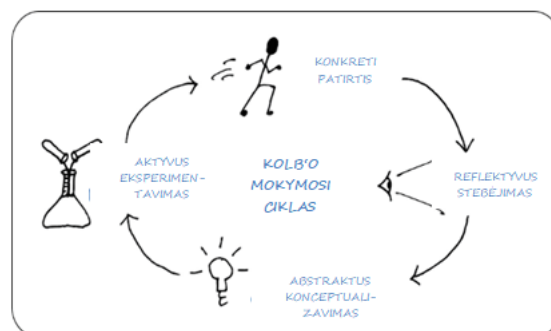
Grupės refleksija – aptariama klaidinančios informacijos ir dezinformacijos įtaka bei poveikis vaikams, politikams, demokratijai, saugumui, bendruomenėms, pasitikėjimui, gerovei, emocijoms, ir pan. bei tėvų vaidmens kovojant su neigiamu poveikiu svarba.

Pabaigai: Naujienų žaidimas – faktas ar fikcija! Dalyvių prašoma peržiūrėti tris naujienų straipsnius ir „atspėti“, ar istorija tikra, ar ne. Tai bus ir įvadas į 2-ąją potemę, kurioje kalbama, kaip svarbu naudoti kritinio mąstymo įgūdžius, atpažįstant, kur – tiesa, o kur – melas.

5. Siūlomas savarankiškas mokymasis: Pabandykite sukurti savo netikras naujienas! Pažaiskite šį žaidimą (sukurta Kembridžo universiteto ir prieinamas keliomis kalbomis: <https://www.getbadnews.com/#intro>). Žaidimas lietuvių kalba: <https://getbadnews.delfi.lt/>

II dalis. Proceso analizė

Šioje potemėje taikomi metodai yra pagrįsti Kolb'o patirtinio mokymosi modeliu (*Kolb's Experiential Learning model*), kuriame dalyviai po trumpo įžanginio pristatymo apmąsto savo konkrečią patirtį, kad galėtų ją susieti su įvairiomis pateiktomis koncepcijomis, o paskui aktyviai eksperimentuoja, ieškodami ir klasifikuodami realius klaidinančios informacijos ir dezinformacijos pavyzdžius.

Šiam procesui palengvinti naudojamas „tyrinėjimu grįstas mokymas(is)“ (*inquiry-based learning*) ir žinių suteikiantys pristatymai.

(Tyrinėjimu grįstas mokymas(is) yra aktyvaus mokymo(s) forma, kuri prasideda nuo klausimų, problemų iškėlimo ar „scenarijaus“).

III dalis. Įgyvendinimo planavimas

Potemėje naudojami pavyzdžiai turi būti pritaikyti konkrečioms suaugusiųjų švietėjų ir tėvų / senelių auditorijoms, kad tai būtų jiems aktualu. Taip pat galima pasirinkti kokį nors vieną šios potemės fokusą. Tačiau mokymosi tikslas išlieka tas pats, taip pat kaip ir tyrinėjimu grįstas mokymo(s)i) metodas / procesas ir turinys yra tinkamas visoms tikslinėms grupėms, nepaisant jų skirtumų.

5.4 2 potemė: „Melagienos“ – kaip jas pastebėti!

Gebėjimas įvertinti ir atskirti netikras naujienas / dezinformaciją nuo tikrų naujienų / teisingos informacijos, reikalauja kritinio mąstymo ir žiniasklaidos / skaitmeninio raštingumo įgūdžių derinio. Kitaip tariant, svarbu lavinti kritinio skaitmeninio raštingumo (*Critical Digital Literacy*) gebėjimus.

Kritinio skaitmeninio raštingumo koncepcija, apimanti kritinio mąstymo įgūdžius ir skaitmeninį raštingumą, apima kompetencijų, susijusių su informacija ir skaitmenine žiniasklaida, tarpusavio komunikaciją, įskaitant supratimą apie komunikacijos svarbą asmens tapatybei ir socialinei raidai.

Kritinis skaitmeninis raštingumas tampa esminiu gyvenimo įgūdžiu, prisidedančiu prie asmens tapatybės ir gebėjimo orientuotis internete bei socialinės žiniasklaidos platformose pateikiamoje informacijoje. Jis daro įtaką mūsų vartojimui gamybai, keitimuisi informacija ir jos vertinimui, savęs ir kitų supratimui informacinės visuomenės kontekste. Iš esmės kritinio skaitmeninio raštingumo įgūdžiai (daugiau apie tai – 1 skyriaus 2.4 dalyje) yra labai svarbūs, padedant mums pastebėti klaidinančią informaciją ir dezinformaciją (tiek akivaizdžiai, tiek pasąmoningai), ir jų daromą neigiamą poveikį.

Šioje dalyje pateikiama medžiaga, skirta atpažinti klaidinančią informaciją ir dezinformaciją, taikant kritinio mąstymo ugdymo strategijas, siekiant gilesnio supratimo ir gebėjimo atsispirti manipuliacijai, kuomet dezinformacija yra maskuojama kaip naujiena / informacija.

Dalyviai išmoks plėtoti ir naudoti kritinio mąstymo įgūdžius lavinančią mokymo(si) schemą, kurios išdava - reflektyvus sprendimas, apimantis analizę, supratimą, įvertinimą, savireguliaciją, išvadas ir paaiškinimą.

Jie analizuos informaciją internete ir socialinėje žiniasklaidoje, skaidys pranešimus į atskiras dalis, aiškinsis šaltinių patikimumą.

Šioje potemėje aptariama, kaip pastebėti melagingas naujienas, ir pateikiami naudingi patarimai kaip atskirti faktus nuo fikcijos. Joje nagrinėjama eilė naujienų ir straipsnių bei prašoma dalyvių taikyti kritinio mąstymo gebėjimus ir nuspręsti, kuo galima pasitikėti, o kuo - ne.

I dalis. Veiklos pavyzdžio pristatymas

1. Norėdami pristatyti šią temą, prašome dalyvių sudalyvauti žaidime „Faktiškumas“. Šis žaidimas-testas parengtas remiantis to paties pavadinimo Hans Rosling knyga. Šis žaidimas-testas – tai įvadinė veikla, padėsianti suvokti, kaip mus veikia dezinformacija. <https://factfulnessquiz.com/> (arba 1 pristatymas „Klaidinanti informacija ir dezinformacija, skaidrės 22–27).

2. Pristatymas (žr. 3 priedo 1A dalį ir 1 pristatymą „Klaidinanti informacija ir dezinformacija, skaidrės 28–47): „Kritinio skaitmeninio raštingumo link“ – paaiškinimas, kodėl kritinis mąstymas kartu su skaitmeniniu raštingumu yra svarbi kompetencija, kovojant su dezinformacija.

a. Ką reiškia kritinis skaitmeninis raštingumas ir jo paskirtis klaidinančios informacijos ir dezinformacijos kontekste,

b. Vaidmenys kuriant ir platinant dezinformaciją (kūrėjas, pranešimas ir skleidėjas).

Grupės veikla ir diskusija: remiamasi atvejo tyrimo analize (žr. 35 skaidrę).

3. Pristatymas: 3 kritinio mąstymo taikymo būdai dezinformacijos kontekste:

1. Analizavimas

1.1. **Dezinformacijos elementai** (kūrėjas; pranešimas; skleidėjas)

Grupės veikla. Užduotis: Raskite dezinformacijos pavyzdį internete (pvz., „Facebook“, žiniasklaidos svetainėse, forumuose, kt.). Išanalizuokite ir palyginkite kūrėjus, pranešimus ir skleidėjus iš 3 pasirinktų skirtingų šaltinių, naudodami pristatyme aptartus pagrindinius klausimus (žr. 1 pristatymą „Klaidinanti informacija ir dezinformacija“, 32–34 skaidrės).

1.2. Įvadas į faktų tikrinimo metodą „Šviesoforas“ (žr. 3 priedo 1B dalį ir 1 pristatymą „Klaidinanti informacija ir dezinformacija“, 36–39 skaidrės).

Grupės veikla. Užduotis: pritaikykite faktų tikrinimo metodą „Šviesoforas“, analizuodami naujausią / pastarojo meto visuomenės veikėjo straipsnio ar kalbos fragmentą. Ištyrę pateiktus teiginius, pažymėkite juos žalia, geltona arba raudona spalva pagal pristatyme aprašytą eigą (pvz., Prancūzijos prezidento E. Macron kalba: <https://www.ft.com/content/7e7e1bb8-0223-11ea-be59-e49b2a136b8d>). Palyginkite ir aptarkite savo išvadas su kolega.

1.3. Įvadas į CRAPP metodiką ir CRAPP analizės naudojimas (žr. 3 priedo 1C dalį ir 1 pristatymą „Klaidinanti informacija ir dezinformacija“, 40–47 skaidrės), kuriant „Minčių žemėlapi“ MIRO platformoje (<https://miro.com>).

Grupės veikla. Užduotis: naudodamiesi šiuo straipsniu: <https://www.peta.org/issues/animal-companion-issues/animal-companion-factsheets/animal-abuse-human-abuse-partners-crime/>, sukurkite „Minčių žemėlapi“ MIRO platformoje, nagrinėdami straipsnį pagal CRAAP metodiką. Galite juo tikėti ar ne? Jei galite, ar yra elementų, kuriais vis dėlto abejojate? Jei negalite, ar straipsnyje apskritai yra tiesos?

2. Dekodavimas

2.1. Įvadas į teksto akcentus / akcentuojamus žodžius (žr. 3 priedo 2.1 dalį ir 1 pristatymą „Klaidinanti informacija ir dezinformacija“, skaidrės 48–50).

Grupės veikla. Pratimas „Akcentas svarbu“ (49 skaidrė) pranešimo dekodavimui; akcento pakeitimo susiejimas su prasmės / reikšmės pasikeitimu (žr. 3 priedo 2.1 dalį ir skaidres 48–50).

3. Veiksmai (žr. 3 potemę).

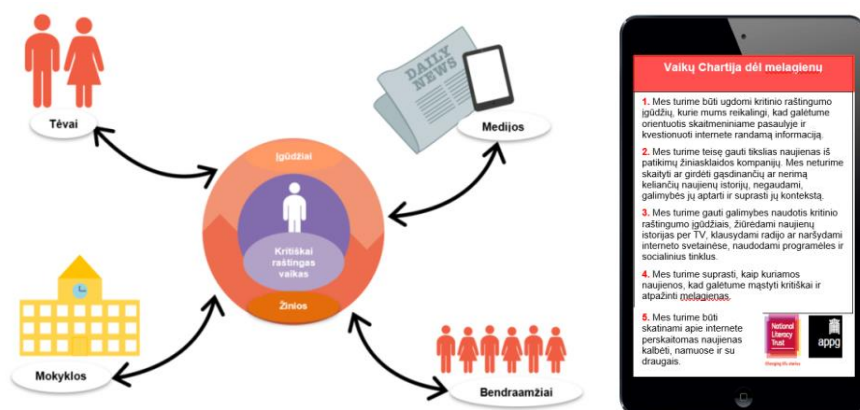
II dalis. Proceso analizė

Procesui palengvinti naudojamas tyrinėjimu grįstas mokymas(is), mokymasis veikiant ir žinių suteikiantis pristatymas.

Naudojama kritinio mąstymo ugdymo schema, pasitelkiant kritinę analizę, supratimo vertinimą, išvadų darymą, paaiškinimą ir savireguliacijos gebėjimą.

Patirtinis mokymosi procesas vyksta pristatant atliktas užduotis, diskutuojant grupėse, pateikiant aptariamą temą iliustruojančius pavyzdžius.

III dalis. Įgyvendinimo planavimas

Diskusija, kaip pritaikyti šią veiklą, kad ji atitiktų tėvų / senelių ir vaikų patirtį.

Kaip minėta anksčiau, vaikai ir jaunimas mokosi socializuodamiesi, o šeima yra pagrindinis socializacijos veiksnys. Todėl negalima neįvertinti tėvų ir globėjų vaidmens, padedant vaikams ugdyti kritinio raštingumo įgūdžius.

Tėvai ir seneliai turėtų gauti informacijos apie kritinį raštingumą ir dezinformaciją. Jie turi būti skatinami kartu su vaikais skaityti ir vertinti šaltinius.

Yra svarių įrodymų, patvirtinančių, kaip svarbu, kad tėvai, globėjai padėtų vaikams ugdyti kritinio raštingumo įgūdžius. Reikia apgalvoti, kokia pagalba reikalinga tėvams, įskaitant patarimus, kaip pastebėti netikras naujienas, klaidingą informaciją ir dezinformaciją tiems, kuriems trūksta pasitikėjimo šiuo klausimu. Yra tikrai naudingų strategijų, palengvinančių pokalbį su vaiku namuose apie naujienas, pavyzdžiui, kartu žiūrint ar klausantis žinių, bei patarimų, kaip kalbėti su vaikais apie liūdnas naujienas, kaip apdoroti ir pateikti naujienas. Svarbiausia, kad tėvai suprastų savo vaikų elgesį internete, taip pat patys išbandytų jų naudojamą svetaines ir programėles bei jų žaidimus.

5.5 3 potėmė: Faktų tikrinimas ir veiksmai prieš dezinformaciją

Nuo virusinių memų iki vadinamųjų „netikrų naujienų“ internetas perpildytas žalingos informacijos. Daugeliui vaikų vis sudėtingiau rasti patikimus šaltinius. Taigi, kaip padėti vaikams efektyviai naudotis internetu kaip faktų tikrinimo priemone? 3 potėmėje pateikiamos rekomendacijos, ištekliai ir praktiniai patarimai, kuriais suaugusiųjų švietėjai gali naudotis padėdami tėvams, seneliams jų veiksmingai komunikacijai su vaikais.

Tačiau tam, kad šios priemonės būtų naudojamos ir būtų galima atrinkti „pelus nuo grūdų“ reikalingi įgūdžiai. Ši paskutinė potėmė sujungia kritinio skaitmeninio raštingumo įgūdžius su įrankių bei programėlių, kurios gali būti naudojamos aptikti netikras naujienas, klaidinančią informaciją ir dezinformaciją, naudojimu. Kitaip tariant – padėsime tapti melagingų naujienų

detektyvu ir, svarbiausia, pristatysime įrankius, skirtus pranešti apie netikras naujienas, klaidinančią informaciją ir dezinformaciją.

3 potėmė skirta faktų tikrinimui ir asmeniniams veiksams prieš dezinformaciją, naudojant pranešimo ir blokavimo technikas. (žr. 3 priedo 2 dalį ir 1 pristatymą „Klaidinanti informacija ir dezinformacija“, skaidrės 51–68).

I dalis. Veiklos pavyzdžio pristatymas

1. Faktų tikrinimas

Pristatymas: sužinosime, kas yra tikra / kas yra tiesa, o kas – klaidinga, naudodami įvairius įrankius ir išteklius, kurie buvo sukurti per pastaruosius kelis metus. Pristatyme su pagalbine veikla bus nagrinėjama:

- a. Kaip patikrinti, ar vaizdas tikras, ar pakeistas (žr. 3 priedo 2.2 dalį);

Veikla: Išstirkite pateiktą vaizdą ir, naudodamiesi pateiktais įrankiais bei technikomis, nuspręskite, ar vaizdas yra tikras, ar pakeistas (žr.: https://www.boredpanda.com/fake-news-photos-viral-photoshop/?utm_source=google&utm_medium=organic&utm_campaign=organic)

- b. Kaip nustatyti svetainės autentiškumą;

Grupės veikla: Išvardinkite 8 būdus, kaip pastebėti suklastotą ar apgavikišką svetainę ir pasidalinkite tuo su grupe.

2. Veiksmai prieš dezinformaciją

Pristatymas: „Netikrų naujienų detektyvas“ (skaidrė 52), įskaitant:

- a. įrankius, skirtus suklastotų vaizdų aptikimui
- b. faktų tikrinimo svetaines
- c. faktų tikrinimo organizacijas

Pranešimas apie netikras naujienas ir dezinformaciją – pranešimo apie žalingą dezinformaciją ir jos blokavimo įrankiai bei metodai.

Pristatymas: pasaulinės svetainės ir būdai, naudojami stabdant ir pranešant apie dezinformaciją <https://www.poynter.org/ifcn/anti-misinformation-actions>

II dalis. Proceso analizė

Naudojama labai praktiška veikla, kurios metu dalyviai gali išbandyti įvairius įrankius (įskaitant daugiakalbį svetainių įrankį ir programėles).

Vėlgi, šioje potėmėje taikomas mokymasis veikiant ir tyrinėjimu grįsto mokymas(is).

III dalis. Įgyvendinimo planavimas

Diskusijos, kaip pritaikyti šią veiklą, kad ji atitiktų tėvų / senelių ir vaikų patirtį:

- Iš esmės, tai pagalba tėvams / seneliams, kad jie padėtų vaikams ugdytis skaitmeninį raštingumą bei kritinį mąstymą, siekiant pastebėti skirtumą tarp faktų ir fikcijos internete.

Veikloje atsiskleidžia įvairios taktikos ir strategijos, kurias tėvai / seneliai gali naudoti, padėdami vaikams ugdyti kritinį ir skaitmeninį raštingumą. Tačiau iš esmės, remiantis aukščiau išvardytų strategijų ir taktikų supratimu, tėvai / seneliai turėtų tiesiog laikytis šių paprastų patarimų:

Kalbėtis su vaikais: Vaikai naujienų klausimais labiau pasitiki savo šeima nei socialine žiniasklaida, todėl kalbėkite su jais apie tai, kas vyksta. Taip pat naudinga kalbėti apie tai, kaip sukuriama informacija, kurią jie mato internete, kad jie geriau suprastų ketinimus.

Skaityti: Daugelis žmonių dalinasi istorijomis, kurių net neperskaito. Skatinkite vaikus perskaityti ne tik antraštes. Skatinkite nesidalyti tuo, kas neperskaityta, nesuprasta, nesuvokta.

Patikrinkite: pasidalinkite su vaikais greitais ir paprastais būdais, kaip patikrinti informacijos patikimumą. Tai gali būti paieška, siekiant dar kartą patikrinti, kas yra autorius ir kiek jis patikimas; tai gali būti patikrinimas, ar informacija prieinama geros reputacijos svetainėse; galima pasinaudoti patikimų faktų tikrinimo svetainėmis. Verta su vaikais pasikalbėti apie šlamštą (spam) ir tikimybę, kad kai kurie skelbimai, su kuriais jie susiduria, taip pat gali būti suklastoti.

Įsitraukite: Skaitmeninis raštingumas susijęs su dalyvavimu. Mokykite vaikus būti sąžiningais, budriais ir kūrybingais skaitmeniniais piliečiais.

5.6 @ Klaidinanti informacija ir dezinformacija

nuotoliniam mokymui(si)

Šios mokymosi veiklos tikslas – suteikti galimybę besimokantiejiems ir suaugusiųjų švietėjams pritaikyti skaitmeninio raštingumo įgūdžius, kad jie geriau atpažintų įvairias klaidinančios informacijos ir dezinformacijos rūšis, ir suprastų jų generavimo ketinimus.

Suaugusiųjų švietėjai:

- atpažins įvairių rūšių klaidinančią informaciją ir dezinformaciją skaitmeninėse medijose;
- atpažins ir atskirs joje glūdinčius ketinimus;
- planuos ir įgyvendins praktines, į besimokančiuosius orientuotas užduotis, siekiant didinti tėvų ir senelių kritinį raštingumą naudojant skaitmenines medijas;
- sudarys palankias sąlygas diskusijoms su tėvais ir seneliais, siekiant atskleisti bendradarbiavimo su vaikais svarbą skaitmeninio kritinio raštingumo srityje.

Kaip tai vyksta:

- mokymas remiasi kritiniu tyrinėjimu grįstu mokymo(si) metodu ir ŽPR schema;
- mokymosi metu pateikiami pavyzdžių pristatymai, vaizdo įrašai, individuali ir grupinė veikla, mokymosi viktorinos ir praktiniai atvejų tyrimai;
- šios temos pristatymo trukmė yra 2,5 valandos (+ individualus tyrimas ir studijų laikas).

I dalis. Veiklos pavyzdžio pristatymas

„Žadinimas“

Skaitmeninės informacijos amžiuje, naudojantis skaitmenine žiniasklaida, naujienomis ir informacija dalinamasi greičiau nei bet kada anksčiau. Gebėjimas atskirti teisingą informaciją nuo klaidingos tapo labai svarbus, o atskyrimas – labai sunkus. Ši veikla apima tokius klausimus:

- „Melagienos“ (*fake news*): kas tai ir kam skirta?
 - Kaip apibrėžiama?
 - Kaip jos kuriamos ir platinamos internete?
 - Kokie ketinimai slepiasi už jų kūrimo?
 - Kodėl mums tai turėtų rūpėti?
- „Melagienos“: kaip jas atpažinti!
- Kritinio mąstymo įgūdžių naudojimas.
- 3 kritinio skaitmeninio raštingumo taikymo etapai.
- Turinio analizė.
- Faktų tikrinimo ir pranešimo įrankių naudojimas.

Prasmės suvokimas

A. Įvadas į įvairius klaidinančios informacijos ir dezinformacijos tipus

Pristatomos „melagienos“, klaidinanti informacija ir dezinformacija. Pristatymas apima apibrėžimus, pavyzdžius ir vaizdo medžiagą, kad būtų galima atskirti įvairius klaidinančios informacijos ir dezinformacijos skaitmeninėje žiniasklaidoje tipus ir jų kūrimo ketinimus. Medžiaga – 1 pristatyme „Klaidinanti informacija ir dezinformacija“.

B. Klaidinančios informacijos ir dezinformacijos kūrimo ketinimų ir motyvų nagrinėjimas

Užduotis 1. Grupės diskusija: Kokie ketinimai ir motyvai slepiasi po klaidinančia informacija ir dezinformacija – kodėl tai kuriama? kodėl mums tai turėtų rūpėti? (10 minučių).

(Analizė, apmąstymai ir dalijimasis idėjomis)

Ketinimai, motyvai ir pasekmės yra fiksuojami, apibendrinami ir sugrupuojami trumpame pristatyme.

C. Dezinformacijos platinimo internete nagrinėjimas

Pristatymas su grupinėmis diskusijomis apie klaidinančios informacijos ir dezinformacijos kūrėjus ir siuntėjus internete.

D. Kaip pastebėti klaidinančią informaciją ir dezinformaciją

Klausimas pristatomas atliekant **2 užduotį-testą (individuali ir grupės veikla)**. Testas – žr. 1 pristatymas „Klaidinanti informacija ir dezinformacija“.

2 užduotis. Mokomasis testas apie tikrus faktus (15 minučių):

Dalyviai gauna klausimus (10 klausimų) su atsakymų variantais (kiekvienas klausimas turi 3 atsakymo variantus) ir turi pasirinkti, jų nuomone, teisingą variantą. Tikslas – paskatinti dalyvius kritiškai mąstyti, renkantis, kuris atsakymas teisingas. Mažai tikėtina, kad dalyviai žinos atsakymus iš anksto, todėl jų atsakymai turės būti pagrįsti kritišku tikimybės įvertinimu.

Mokymų dalyviai individualiai nagrinėja kiekvieną klausimą iš eilės ir pasirenka variantą, kurį jie laiko teisingu.

Tada jiems pateikiami teisingi kiekvieno klausimo atsakymai, o grupėje diskutuojama apie jų pasirinkimo motyvus.

E. Kritinio mąstymo metodai faktų tikrinimui

Dviejų metodų – „Šviesoforas“ ir CRAAP, naudingų faktų tikrinimui, pristatymas (medžiaga žr. 3 priedas 1 dalis ir 1 pristatymas „Klaidinanti informacija ir dezinformacija“).

3 užduotis. CRAAP metodo taikymas (20 minučių)

Dirbdami poromis (arba individualiai) dalyviai nagrinėja pateiktą straipsnį naudodami metodą CRAAP: <https://www.peta.org/issues/animal-companion-issues/animal-companion-factsheets/animal-abuse-human-abuse-partners-crime/>

Dalyviai turi nustatyti:

- ar tiki, kad jame sakoma tiesa, nesvarbu, ar jie pasitiki straipsniu, ar ne;
- jei tiki – ar yra kokių nors elementų, dėl kurių abejojama;
- jei netiki – ar yra bent kažkas teisinga / tikslu.

F. Faktų tikrinimo ir pranešimo apie įtartina turinį priemonės

Pristatymas apie:

- faktų tikrinimo skaitmeninėje žiniasklaidoje įrankius ir metodus - vaizdai, antraštinis masalas, domenai (URL) ir kt.;
- faktų tikrinimo svetaines;
- pranešimus apie įtartina informaciją „Facebook“, „Google“, „Twitter“ ir kt.

4 užduotis: žaidimas „Faktiškumas“ (10 minučių)

Žaidžiama individualiai, siekiant patikrinti gebėjimą aptikti dezinformaciją atrinktose naujienų istorijose apie COVID-19.

Santrauka, apžvalga ir refleksija

II dalis. Proceso analizė

1. Veiklos / užsiėmimo veiksmų atgaminimas.
2. Veiklos / užsiėmimo analizė iš besimokančiojo perspektyvos.
3. Veiklos / užsiėmimo analizė suaugusiųjų švietėjų požiūriu.
4. Diskusijos: kaip mes mokėmės? ko išmokome?

III dalis. Įgyvendinimo planavimas

1. Diskusijos, kaip ir kam ši veikla gali būti pritaikyta konkrečiame kontekste.
2. Įgyvendinimo plano rengimas.

Šaltiniai

- Shout Out UK: <https://www.shoutoutuk.org/>
- www.Internetmatters.org
- UNESCO's Handbook for Journalism education and training (2018)
- How I became a Deep fake: BBC
- Factfulness Quiz, Hans Rosling: <https://factfulnessquiz.com>
- CRAAP Method: <https://libguides.ioe.ac.uk/evaluating/craap>
- Tineye: <https://tineye.com>
- Copyscape: <https://www.copyscape>
- Snopes: <https://www.snopes.com>
- FotoForensics: <http://fotoforensics.com>

